

Maandoverzichten Walvisstrandingen 2017

Auteur G. Keijl

Maandoverzicht januari 2017

Woensdag, 8 februari 2017

Januari is altijd een van de rustigste maanden van het jaar wat betreft aangespoelde walvissen, en 2017 lijkt daarop geen uitzondering te zijn. Gemiddeld sinds 2005 spoelen er in deze maand 33 dode walvissen aan; daar zaten we dit jaar duidelijk onder met 23 dode bruinvissen. Andere soorten zijn er niet gemeld. Wat een verschil met vorig jaar, toen er in januari naast 25 bruinvissen ook 6 potvissen, 2 gestreepte dolfijnen en 1 gewone dolfijn strandden!

In het Deltagebied zijn dit jaar 8 bruinvissen gemeld (waarvan 1 uit de Oosterschelde), van de Hollandse kust 11 (Zuid-Holland 5, Noord-Holland 6) en van de Wadden 4 (Texel 3, Friese vastelandskust 1). Er zijn geen levende bruinvissen gemeld. Vier van 11 gefotografeerde dieren lijken slachtoffer te zijn geworden van grijze zeehonden: bij Westkapelle, bij de Zilk/Langevelderslag (2) en bij Petten. Daarnaast lijkt 1 bruinvis te zijn verdronken in een net (9 januari Noordwijkerhout).

Maandoverzicht februari 2017

Woensdag, 8 maart 2017

Februari verliep qua strandingen even rustig als vorige maand: er zijn 28 bruinvissen gemeld, oftewel gemiddeld één per dag. Dat is ruim onder het meerjarig gemiddelde, dat op 38 ligt. Andere soorten dan bruinvis zijn niet gevonden.

Uit de Delta kwamen 7 meldingen (1 uit de Oosterschelde), uit Zuid-Holland 0 (!), uit Noord-Holland 14 (!) en van de Wadden 7 (Texel 3, Vlieland 1, Schiermonnikoog 3). De aantallen in Zuid- en Noord-Holland zijn opvallend anders dan in andere jaren: gemiddeld strandden er tussen 2005-2016 in beide provincies in februari 7 bruinvissen, hoewel de spreiding groot is: voor Zuid-Holland 1-14, voor Noord-Holland 0-20. Een nul voor Zuid-Holland was tot op heden niet genoteerd.

Op grond van de foto's leken 10 bruinvissen slachtoffer te zijn geworden van grijze zeehond en 5 niet. Van de overige 13 was dat niet met zekerheid te zeggen. De grijzezeehondslachtoffers zijn vooral gevonden langs de Noord-Hollandse kust, verspreid van Castricum tot Julianadorp (8 van de 10).

Maandoverzicht maart 2017

Woensdag, 5 april 2017

Over maart 2017 zijn 29 meldingen ontvangen, uitsluitend van bruinvissen. Net als vorige maand is dit veel minder dan het meerjarig gemiddelde, dat voor maart op 61 ligt, maar wel volledig in lijn met het gemiddelde van een stranding per dag zoals dat al in februari werd geconstateerd.

Uit de Delta kwamen 12 meldingen (1 uit de Oosterschelde), uit Zuid-Holland slechts 2, uit Noord-Holland slechts 1 en uit het waddengebied 14 (Texel 3, Vlieland 7, Terschelling 1, Ameland 1 en zowel de Friese als Groningse vastelandskust elk 1).

De omvangrijke slachting die jaarlijks door een of meer grijze zeehonden op de kop van Goeree wordt aangericht bleef dit jaar uit, hoewel er daar wel degelijk verscheurde bruinvissen zijn aangespoeld. De teller voor die regio bleef echter steken bij 8, waarvan zeker of vermoedelijk 7 verscheurd. De enige verscheurde bruinvis die niet bij Ouddorp lag was er een van Texel. Dit betekent dat 44% van de aangespoelde bruinvissen in maart slachtoffer is geworden van een grijze zeehond. Een levende bruinvis spoelde op 7 maart aan op Terschelling.

Maandoverzicht april 2017

Donderdag, 4 mei 2017

In april 2017 zijn 35 walvissen gestrand: 33 bruinvissen, een dwergvinvis (13 april, Vrouwenpolder) en een gewone dolfijn (11 april, Hooge Platen). Het 'ritme' van gemiddeld een stranding per dag loopt al door vanaf februari.

Traditiegetrouw zijn de meeste meldingen ontvangen uit de Delta (17, waarvan 6 in de Westerschelde), gevolgd door Zuid-Holland (8), Waddengebied (8: Texel 1, Terschelling 3, Ameland 1, Schiermonnikoog 2, Groningse vasteland 1) en Noord-Holland (2). Twee bruinvissen zijn (zeker of waarschijnlijk) levend gestrand, in ieder geval een daarvan was zwanger.

De gewone dolfijn was de eerste niet-bruinvis sinds 10 september 2016 (toen er op Terschelling een gewone spitssnuitdolfijn strandde). Een periode van 7 maanden zonder andere soort dan bruinvis is vrij uitzonderlijk. Er zijn sinds januari 2005 maar zes lange periodes zonder niet-bruinvis: 2006-07 (19 maanden), 2008-09 (15 maanden), 2009-10 (6 maanden), 2010-11 (7 maanden), 2011-12 (13 maanden), 2013-14 (8 maanden).

Maandoverzicht mei 2017

Donderdag, 8 juni 2017

De strandingen sukkelden ook in mei voort met ongeveer een per dag. Er zijn 27 meldingen ontvangen, 26 van bruinvissen en 1 van een spitssnuitdolfijn (17 mei, Egmond). Het meerjarig gemiddelde voor mei ligt op 40. Dit hoge aantal wordt vooral veroorzaakt door de 50 vondsten in mei 2016 en de 121 (!) vondsten van mei 2013. Sinds 2005, maar zonder deze twee jaren, ligt het gemiddelde voor mei op 31.

Meer dan de helft kwam weer uit het Deltagebied (15), de rest uit Zuid-Holland (3), Noord-Holland (1) en de Wadden (8: Texel 3, Vlieland 2, Terschelling 2, Ameland 1). Opvallend was dat van de 15 bruinvissen uit de Delta er 8 uit de 'binnenwateren' kwamen, te weten 3 uit de Westerschelde en 5 uit de Oosterschelde.

Eén bruinvis is levend gestrand (22 mei, Terschelling). Het eerste kalfje van dit seizoen spoelde (dood) aan op 31 mei, nadat al op 7 mei een hoogzwangere bruinvis was gevonden in Zeeuws-Vlaanderen.

Maandoverzicht juni 2017

Donderdag, 6 juli 2017

De trend van een bruinvis per dag (op 31 mei, dagnummer 151, waren er 159 meldingen ontvangen), een situatie die al duurde vanaf januari dit jaar, is deze maand gebroken: afgelopen

maand gaat de boeken in als de junimaand met het op twee-na hoogste aantal gestrande bruinvissen ooit! Er zijn namelijk 63 meldingen ontvangen, tegen gemiddeld 44 over 2005-2016. Het aantal werd alleen (ruim!) overtroffen in 2013 met 95 en 2016 met 67 dieren. Of deze trend doorzet en we aan het eind van 2017 'hoog' uitkomen zal de tijd leren. De aantallen in de eerste maanden van dit jaar leken nogal laag in vergelijking met die in andere jaren, maar tot op heden is niet onderzocht of er verbanden zijn tussen het aantal strandingen in een bepaalde maand en het jaartotaal.

Er zijn uitsluitend bruinvissen gevonden. Uit het Deltagebied zijn 28 meldingen ontvangen (2 uit de Wester- en 3 uit de Oosterschelde), van de Hollandse kust 22 (Zuid-Holland 12, Noord-Holland 10) en van de Wadden 13 (Texel 2, Vlieland 6, Terschelling 1, Ameland 1, Schiermonnikoog 3). Omdat voor zover bekend de meerderheid rot was, kwamen de kadavers misschien wel van verder uit de kust.

Er zijn 8 kalfjes gemeld; 2 daarvan zijn levend gestrand op dagen met vrij harde wind (6B). Mogelijk zijn zij hun moeder kwijtgeraakt. Interessant waren ook twee kalfjes uit de Oosterschelde. De enige andere levend gestrande bruinvis was een exemplaar op 18 juni op Vlieland.

Maandoverzicht juli 2017

Donderdag, 3 augustus 2017

Zoals verwacht op basis van het meerjarig beeld, met lagere aantallen strandingen in april-juni en hogere in juli-augustus, zijn er in juli 2017 inderdaad meer bruinvissen gestrand dan in de vorige maand. Nu was het aantal in juni onverwacht hoog, maar dat er in juli 116 bruinvissen zouden stranden had natuurlijk niemand voorzien. Het is dan ook bijna het dubbele van het meerjarig gemiddelde (65). Dergelijke aantallen zijn slechts in twee eerdere jaren voorgekomen, namelijk in 2011 met eveneens 116 en in 2012 met 130. Zonder die twee jaren ligt het gemiddelde zelfs maar op 53. Er zijn uitsluitend bruinvissen gemeld. Net als in genoemde jaren waren er veel rotte kadavers. Of dat alleen maar betekent dat ze in de zomer snel vergaan of dat ze verder weg zijn doodgegaan en er gewoon lang over hebben gedaan om aan te spoelen, net als vorige maand is gesuggereerd, is niet bekend. De 'massastranding' van juli heeft er voor gezorgd dat het daggemiddelde in 2017 van 1 naar 1,6 is gegaan, en dat in 1 maand!

In de Delta zijn deze maand 28 bruinvissen gemeld (waarvan 1 uit de Oosterschelde), uit Zuid-Holland 38, uit Noord-Holland 22, van Texel 13, van Vlieland 12, en van Engelsmanplaat, Schiermonnikoog en Rottumeroog elk 1. Er zijn drie duidelijke pieken zichtbaar: op 4 juli (een dag na ZW 5 Beaufort), rond 15 juli (periode met aanlandige wind rond 4 B) en een veel bredere piek tussen 25-30 juli (ZW tot NW 3-6 B).

Er zijn ongeveer evenveel mannen als vrouwen gestrand (33 om 29), 13 kalfjes en maar 1 levende bruinvis (4 juli Westenschouwen).

Maandoverzicht augustus 2017

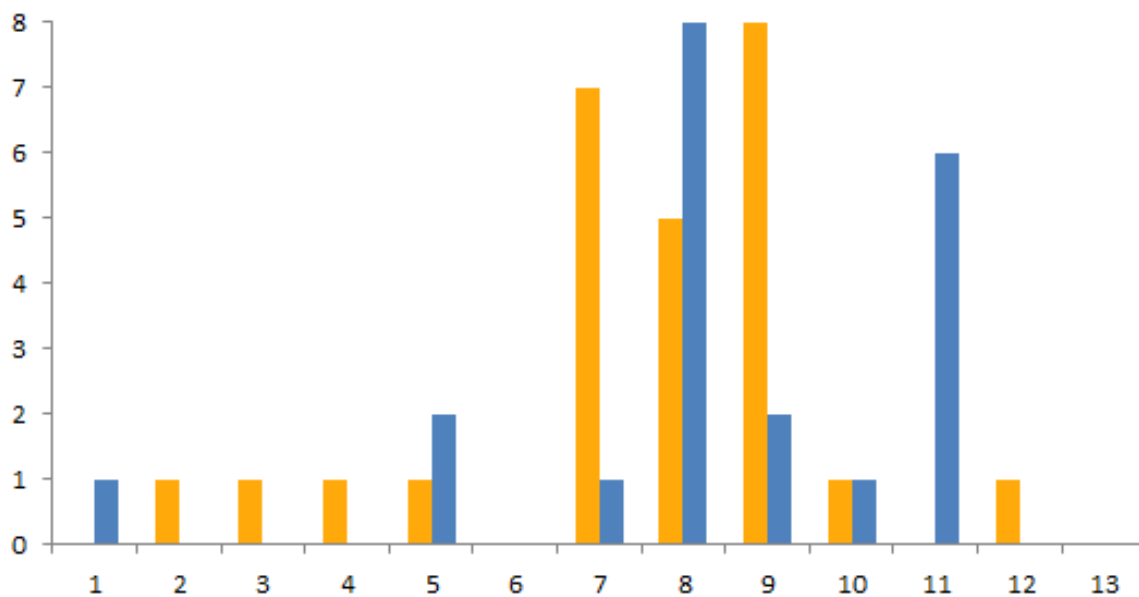
Donderdag, 7 september 2017

Gelukkig is, na het hoge aantal strandingen vorige maand, het aantal aangespoelde dieren wat afgenomen, maar nog altijd zijn 94 dode walvissen gemeld, ruim boven het meerjarig gemiddelde voor augustus, dat op 75 ligt. Augustus 2017 staat daarmee op de tweede plaats, direct na augustus 2016 met 88 aangespoelde walvissen. Op 1 torent nog altijd 2011 hoog boven de rest uit; dat jaar zijn alleen al in augustus 211 strandingen gemeld. Zonder het extreme aantal van 2011 ligt het

augustusgemiddelde op 63. Er is vooralsnog geen verklaring voor de nog immer stijgende aantallen in augustus. Het is daarom misschien wel des te opvallender dat er in augustus 2015 zo weinig strandingen zijn gemeld, namelijk slechts 21.

Een terugkerend spektakel in augustus lijkt tegenwoordig een stranding van een **gewone vinvis**. Een exemplaar van deze soort spoelde op 20 augustus op Texel aan, nadat het dier al drie weken eerder door rijkswaterstaat drijvend op zee was gezien. Dit was het 39e geval voor ons land.

Eveneens bijzonder was de **gewone spitssnuitdolfijn** op de laatste dag van de maand. Dit vrouwtje was niet alleen naar onze contreien verdwaald, maar tot overmaat van ramp verzeild geraakt in de Oosterschelde, waar zij op 30 augustus nog zwemmend werd gezien nabij deltapark Neeltje Jans. In de zuidelijke Noordzee komt de prooi waar deze soort op jaagt niet voor - het water is er te ondiep en dat geldt natuurlijk helemaal voor de Oosterschelde. Sinds 1900 zijn er nu 26 gewone spitssnuitdolfijnen uit Nederland bekend, waarvan 10 sinds 2000. Hierbij zijn voor het gemak twee ongedetermineerde spitssnuiten meegerekend. Van de andere soorten spitssnuitdolfijnen uit ons land (de Blainville, Gray en Cuvier) zijn slechts drie exemplaren bekend, van elk een. Uitzondering is de butskop, waarvan er 21 uit ons land bekend zijn. Deze soort, die eveneens heel diep jaagt op inktvis, is ook altijd zeldzaam geweest; de laatste (2 exemplaren) strandden in 1993. Ruim de helft van de butskoppen is gestrand in de maanden juli-september. Van gewone spitssnuitdolfijn is dat zelfs drie kwart (20 exemplaren; figuur 1). Of er een overeenkomstige oorzaak is, is onbekend.

Figuur 1. Strandingen van gewone spitssnuitdolfijn (oranje, n=26, inclusief twee ongedetermineerde spitssnuitdolfijnen) en butskop (blauw, n=21) in Nederland per maand.

Naast deze twee bijzondere soorten zijn er 87 bruinvissen gemeld. De Delta was deze maand goed voor 31 bruinvissen (waarvan 7 in de Oosterschelde), de kust van Zuid-Holland en Noord-Holland hadden er elk 14, en de Wadden 31 (Razende Bol 1, Texel 13, Vlieland 15, Terschelling 4, Ameland 1, Schiermonnikoog 1, Afsluitdijk 1). Er was een concentratie in de eerste decade, met dagelijks 1-8 dieren. Daarna werd het wat rustiger, met uitzondering van 20-21 augustus, toen er respectievelijk 14 en 9 bruinvissen zijn gemeld. Rond deze periode was de wind hard en aanlandig (5 Beaufort), wat vast heeft meegeholpen aan deze opmerkelijke piek. Op Texel en Vlieland is een aantal bruinvissen gevonden met ogenschijnlijk afgehakte staart.

Maandoverzicht september 2017

Woensdag, 11 oktober 2017

We zijn met 57 strandingen in september dit jaar weer nagenoeg terug op het meerjarig gemiddelde van 60, na een sterke verhoging in aantallen sinds juni dit jaar. Het lijkt niet veel, maar met 57 strandingen staat september 2017 nog altijd op de vijfde plaats: alleen septembermaanden van 2011-2014 leverden hogere aantallen op, namelijk respectievelijk 132, 108, 99 en 84.

Er zijn dit jaar in september uitsluitend bruinvissen gemeld, verreweg de meeste in de eerste drie weken (83%). Dat is niet geheel onverwacht gezien de wind, die de eerste dagen zwak en afromend was, maar vanaf de vijfde draaide naar westelijke richtingen en stormachtig werd in de periode 11-14 september. Vanaf 20 september draaide de wind weer naar het oosten.

Uit het Deltagebied zijn deze maand 32 meldingen ontvangen (waarvan 2 in de Oosterschelde), van de Hollandse kust 16 (Zuid-Holland 12, Noord-Holland 4) en van het Waddengebied 9 (Texel 2, Vlieland 5, Terschelling 2). Van twee bruinvissen bestaat het vermoeden dat ze levend zijn gestrand (9 september Wijk aan Zee, 12 september IJmuiden), maar van de laatste ontbreekt helaas alle documentatie, ook foto's.

Maandoverzicht oktober 2017

Maandag, 4 december 2017

Oktober 2017 zal herinnerd worden als een van de drukke strandingsmaanden: er zijn deze maand maar liefst 77 meldingen ontvangen, de op een na drukste oktobermaand ooit. Alleen in oktober 2011 zijn meer walvissen gemeld, namelijk 113. Als we terugkijken in de recente historie (2005-2017) is het aantal maanden met meer dan 77 strandingen zelfs op drie handen te tellen: precies 15. Het verbaast dan ook niet dat het oktobertotaal van dit jaar ruim boven het gemiddelde van 39 ligt.

Het aantal strandingen nam per deelgebied af van zuid naar noord: uit het Deltagebied waren het er 33 (waarvan 3 in de Westerschelde), van de Hollandse kust 29 (Zuid-Holland 20, Noord-Holland 9) en van de Wadden 14 (Texel 2, Vlieland 5, Terschelling 1, Ameland 1, Schiermonnikoog 1, vasteland 2).

Naast bruinvissen (76 exemplaren) is er 1 andere soort gevonden, namelijk de gestreepte dolfin van 25 oktober bij Zoutelande. Het dier was rot en verkleurd en daarom is hij pas na sectie op naam gebracht. Dit was de elfde gestreepte dolfin in ons land en daarmee dus een hele bijzondere vondst. In lijn met de vorige gevallen (voor zover onderzocht) was ook bij dit dier de maag leeg. De zuidelijke Noordzee is voor deze pelagische soort duidelijk geen geschikte leefomgeving.

Maandoverzicht november 2017

Dinsdag, 5 december 2017

Ook november was bovengemiddeld druk, net als oktober. Normaal is november wat strandingen betreft de stilste maand van het jaar, maar dit jaar zijn er 57 dieren gemeld, twee keer zo veel als het gemiddelde (28 over 2005-2016). Nog niet eerder in de geschiedenis van de walvisstrandingen zijn er in deze maand zo veel walvissen op het strand gevonden. Om een idee te geven: het op een-na-drukste jaar was 2016 met 43, nummer 3 in de rij is 2008 met 37.

In de Delta zijn 18 bruinvissen gemeld (waarvan 1 in de Oosterschelde), langs de Hollandse kust 23 (Zuid-Holland 15, Noord-Holland 8) en van de Wadden 16 (Texel 4, Vlieland 6 en de overige bewoonde eilanden elk 2).

Bijzondere soort deze maand was een dwergvinvis (14 november Texel).

Maandoverzicht december 2017

Zondag, 31 december 2017

Was december na de hectische twee afgelopen maanden weer wat 'normaler' qua aantallen, met 42 walvissen ligt het aantal van deze maand nog altijd ruim boven het meerjarig gemiddelde van 31. December 2017 is dan ook derde in de rij (na 2011 met 58 en 2009 met 43).

Uit de Delta zijn 15 meldingen ontvangen (waarvan 1 uit de Oosterschelde), van de Hollandse kust 18 (Zuid-Holland 14, Noord-Holland 4) en van de Wadden 9 (Texel en Vlieland elk 3, Terschelling, Ameland en Rottumerplaat elk 1).

Er waren deze maand maar liefst 3 bijzondere soorten: een potvis (1 december Domburg, de eerste sinds januari 2016), wederom een dwergvinvis (9 december Zandvoort, de vierde dit jaar) en een witsnuitdolfijn (8 december Wijk aan Zee, de eerste sinds januari 2014).